

УДК 351

Васильєва О. І.,

д. держ. упр., професор, професор кафедри регіонального управління,
місцевого самоврядування та управління містом
Національної академії державного управління
при Президенті України, м. Київ

ІНСТИТУЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

Анотація. У статті досліджено інституційне забезпечення державної регіональної політики в Україні. Зазначено, що нова інституційна інфраструктура регіонального управління європейських країн формується з урахуванням глобалізаційних процесів, у ході яких держава, на певному етапі свого існування, втрачає статус єдиного суб'єкта реалізації регіональної політики. Інституційна модель, яку обирає держава для розроблення й реалізації регіональної політики, залежить від безлічі чинників. Навіть розвинуті країни різняться гостротою й специфікою регіональних проблем, рівнем територіальних диспропорцій, методами державного втручання в регіональні процеси тощо.

Доведено, що регіональне управління вимагає формування належного інституційного механізму, який включав би різні за природою елементи, що забезпечать ефективну діяльність державно-управлінської системи. Інституційний механізм регіонального управління передбачає, з одного боку, використання потенційних можливостей всіх існуючих елементів апарату держави (парламенту, Глави держави, уряду, регіональних представницьких і виконавчих органів тощо), а з другого - створення спеціальних органів загальнодержавного та субнаціонального рівня чи відповідних структурних підрозділів вже існуючих органів. Крім того, у демократичних суспільствах питання регіонального розвитку не розглядаються як питання тільки державних органів, а до них широко залучаються структури громадянського суспільства.

Ключові слова: регіональна політика, регіональне управління, інституційне забезпечення, інституційний механізм регіонального управління.

Васильєва А. И.,

д. гос. упр., профессор, профессор кафедры регионального управления,
местного самоуправления и управления городом
Национальной академии государственного управления
при Президенте Украины, г. Киев

ИНСТИТУЦИОНАЛЬНОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ ГОСУДАРСТВЕННОЙ РЕГИОНАЛЬНОЙ ПОЛИТИКИ В УКРАИНЕ

Аннотация. В статье исследовано институциональное обеспечение государственной региональной политики в Украине. Указано, что новая институциональная инфраструктура регионального управления европейских стран формируется с учетом глобализационных процессов, в ходе которых государство, на определенном этапе своего существования, теряет статус единственного субъекта реализации региональной политики. Институциональная модель, которую выбирает государство для разработки и реализации региональной политики, зависит от

множества факторов. Даже развитые страны отличаются остротой и спецификой региональных проблем, уровнем территориальных диспропорций, методами государственного вмешательства в региональные процессы и т.

Доказано, что региональное управление требует формирования надлежащего институционального механизма, который включал бы различные по природе элементы, обеспечивающие эффективную деятельность государственно-управленческой системы. Институциональный механизм регионального управления предполагает, с одной стороны, использование потенциальных возможностей всех существующих элементов аппарата государства (парламента, главы государства, правительства, региональных представительных и исполнительных органов), а с другой - создание специальных органов общегосударственного и субнационального уровня или соответствующих структурных подразделений уже существующих органов. Кроме того, в демократических обществах вопросы регионального развития не рассматриваются как вопрос только государственных органов, а к ним широко вовлекаются структуры гражданского общества.

Ключевые слова: региональная политика, региональное управление, институциональное обеспечение, институциональный механизм регионального управления.

Vasilyeva Alexandra,

d.derzh.upr., professor, professor of regional administration, local government and city management of the National Academy of Public Administration under the President of Ukraine, m. Kyiv

INSTITUTIONAL SUPPORT STATE REGIONAL POLICY IN UKRAINE

Summary. This article explores the institutional support of national regional policy in Ukraine. It is noted that the new institutional infrastructure for regional management of European countries formed on the basis of globalization processes, during which the state at some stage of its existence, loses the status of a single entity with regional policy. The institutional model, which selects the state for the development and implementation of regional policy depends on many factors. Even developed countries differ in severity and specificity of regional problems, the level of regional disparities, methods of state intervention in regional processes and so on.

It was proved that a regional management requires the formation of a proper institutional mechanism that would include different nature elements ensure efficient operation of state-administrative system. Institutional mechanisms for regional management involves, on the one hand, the potential use of all existing elements of the state apparatus (Parliament, President, Government, regional representative and executive bodies, etc.) and on the other - the creation of special national and sub-national or relevant departments are existing bodies. Furthermore, in democratic societies, regional development is not considered as an issue only public bodies, and these are widely involved in the structures of civil society.

It is noted that the integral result of all components of the institutional mechanism for regional management should ensure that the actual monitoring of regional situations and problems, and on its basis - designing, implementing measures aimed at ensuring sustainable, balanced, socially-oriented development of all regions and to unify the standard of living population, regardless of place of residence and monitoring their implementation. International experience shows that in all countries where there was a successful

decentralization, local government reform was the result of painstaking compromise and an open, public dialogue between government, local communities and civil society.

Proved that a necessary condition for the institutional implementation of national regional policy is the restructuring of regional administration towards the empowerment and autonomy of the regions to address many issues of economic and social issues. Regional management of companies should provide the necessary conditions for human residence, effective use of local resources, development of mutually beneficial inter-regional economic relations. Conducting an effective regional policy based on market economic mechanisms require further improve the legal and institutional framework.

Keywords: regional policy, regional management, institutional support, institutional mechanism for regional management.

Постановка проблеми. Нова інституційна інфраструктура регіонального управління європейських країн формується з урахуванням глобалізаційних процесів, у ході яких держава, на певному етапі свого існування, втрачає статус єдиного суб'єкта реалізації регіональної політики. Інституційна модель, яку обирає держава для розроблення й реалізації регіональної політики, залежить від безлічі чинників. Навіть розвинуті країни різняться гостротою й специфікою регіональних проблем, рівнем територіальних диспропорцій, методами державного втручання в регіональні процеси тощо.

Регіональне управління вимагає формування належного інституційного механізму, який включав би різні за природою елементи, що забезпечать ефективну діяльність державно-управлінської системи. Інституційний механізм регіонального управління передбачає, з одного боку, використання потенційних можливостей всіх існуючих елементів апарату держави (парламенту, Глави держави, уряду, регіональних представницьких і виконавчих органів тощо), а з другого - створення спеціальних органів загальнодержавного та субнаціонального рівня чи відповідних структурних підрозділів вже існуючих органів. Крім того, у демократичних суспільствах питання регіонального розвитку не розглядаються як питання тільки державних органів, а до них широко залучаються структури громадянського суспільства.

Метою статті є дослідження інституційного забезпечення державної регіональної політики в Україні.

Виклад основного матеріалу. У політико-управлінській науці поняття «демократичне врядування» - це концепція нового способу управління, провідна ідея якого спирається на співробітництво на партнерських засадах між державним (влада), муніципальним (місцева влада) і недержавним (бізнес і громадськість) секторами. У результаті формується складна система багатостороннього «демократичного врядування», де найважливіші елементи урядових повноважень розподілені між органами державного управління, органами місцевого самоврядування (далі – ОМС), приватними компаніями та неурядовими організаціями [13]. Поняття «інститут» розглядаємо як

інститут публічної влади – фактично існуюча, відносно відокремлена організаційно-функціональна структура в цілісній системі демократичного врядування. Отже, інституційний розвиток на рівні регіону постає як системний розвиток організаційних структур публічної влади, оновлення форм і методів діяльності, механізмів і засобів взаємодії на регіональному рівні [7, с. 7].

У перше десятиріччя незалежності Україна зазнала багатьох змін як прогресивних: розширення регіоналізації та регіонального самоврядування, так і регресивних - повернення до централізації. Демократичні процеси 90-х років ХХ ст. призвели до значних змін у системі державного управління на місцевому рівні, у першу чергу - формування інституту місцевого самоврядування. Конституція України закріпила модель організації виконавчої влади, яка здійснюється системою спеціально створених органів різних рівнів, наділених виконавчо-розпорядчою компетенцією, що не властива законодавчій і судовій владам [5, ст. 6]. Основний Закон установив вищий, центральний, регіональний і місцевий організаційно-правові рівні з відповідними органами виконавчої влади [1, с. 209].

У «Декларації щодо регіоналізму в Європі» зазначено, що розмежування повноважень між державою та регіонами регулюються конституцією, або відповідними законами з використанням політичної децентралізації та субсидіарності, що дозволяє забезпечити максимальне наближення влади до громадян. Регіон відповідає за здійснення всіх функцій, які відносяться до регіонального відомства. Якщо держава має на регіональному рівні децентралізовану адміністрацію, задля уникнення дублювання вона передає персонал та фінансові ресурси відповідним регіональним органам. Рішення держави, які стосуються інтересів регіонів, їх фінансового стану не можуть прийматися без попередньої згоди цих регіонів [4, ст. 3].

Інституційна модель, яку обирає держава для розроблення й реалізації регіональної політики, залежить від безлічі чинників. Навіть розвинуті країни розрізняються гостротою й специфікою регіональних проблем, рівнем територіальних диспропорцій, методами державного втручання в регіональні процеси. Тривалий процес формування системи взаємовідносин між центром і регіонами в європейських країнах завершено законодавчими актами, які унормовують економічні, соціальні й інші процеси регіонального характеру. Цей досвід міг би бути частково використаним і в нашій країні за умови його належного наукового опрацювання й адаптації, що дасть змогу оцінити розвиток вітчизняного законодавства в контексті досвіду інших держав, скоригувати напрями подальшого розвитку та вдосконалити нормативно-правове забезпечення розвитку регіонів. Практично в усіх європейських державах сьогодні діють спеціальні закони, предметом яких є забезпечення сталого,

збалансованого, соціально орієнтованого розвитку всіх регіонів і здійснення особливих селективних заходів щодо проблемних регіонів.

Регіональне управління вимагає формування належного інституційного механізму, який включав би різні за природою елементи, що забезпечують ефективну діяльність державно-управлінської системи. Інституційний механізм регіонального управління передбачає, з одного боку, використання потенційних можливостей всіх існуючих елементів апарату держави (парламенту, Глави держави, уряду, регіональних представницьких і виконавчих органів тощо), а з другого - створення спеціальних органів загальнодержавного та субнаціонального рівня чи відповідних структурних підрозділів вже існуючих органів. Крім того, у демократичних суспільствах питання регіонального розвитку не розглядаються як питання тільки державних органів, а до них широко залучаються структури громадянського суспільства [2, с. 35].

Інтегральний результат діяльності всіх складових організаційного механізму регіонального управління повинен забезпечувати здійснення реального моніторингу регіональних ситуацій та проблем, і на його основі - розробку, впровадження заходів, спрямованих на забезпечення сталого, збалансованого, соціально орієнтованого розвитку всіх регіонів та забезпечення єдиних соціальних стандартів життя населення, незалежно від місця проживання і контроль за їх виконанням.

Перші кроки у вирішенні питань врегулювання відносин центру з регіонами, міжрегіональних взаємин і забезпечення сталого збалансованого розвитку регіонів були зроблені Верховною Радою України у 1992 р. з прийняттям Закону України «Про загальні засади створення і функціонування спеціальних (вільних) економічних зон», на практиці його норми почали активно втілювати лише наприкінці 1998 р. - часу створення спеціальних економічних зон «Азов» і «Донецьк» на території Донецької області.

У 2005 р. було прийнято Закон України «Про стимулювання розвитку регіонів», який визначив правові, економічні та організаційні засади реалізації державної регіональної політики щодо стимулювання розвитку регіонів і подолання депресивності територій, безпосередньо регулював питання розвитку регіонів в Україні. Реалізація цього закону надає можливість:

- запровадити договірні засади у відносинах між урядом та ОМС, які передбачатимуть взаємну відповідальність центральних і місцевих органів влади за реалізацію в регіонах спільних заходів, визначених Державною Стратегією та регіональними стратегіями розвитку. Угоди щодо регіонального розвитку між урядом та ОМС укладатимуть відповідно до державних пріоритетів розвитку регіонів;

- забезпечити державне стимулювання розвитку депресивних територій шляхом розроблення та виконання програм подолання депресивного стану й надання цільової державної підтримки для розвитку виробничої та соціальної інфраструктур; формування інфраструктури підприємництва, фінансування програм перекваліфікації працівників, розвиток соціально-культурної сфери й охорони довкілля [11].

Позитивом було законодавче закріплення поняття «регіон» і відхід від ототожнення розвитку регіонів суто з економічним розвитком, розуміння його в контексті поєднання економічних, соціальних та екологічних інтересів. Але низка суттєвих вад не надала змоги здійснити реальний прорив у регіональній політиці, виникають сумніви стосовно доцільності поєднання в одному законі спроб розв'язати питання державного регулювання розвитку субнаціональних регіонів і селективної підтримки депресивних регіонів. Цим законом, на жаль, не вироблено дієвих механізмів ефективної взаємодії центральних органів виконавчої влади та ОМС щодо створення цілісної системи програм розвитку регіонів, узгоджених із загальнодержавними програмами економічного, науково-технічного, соціального та культурного розвитку України [1, с. 216].

Однією з форм роботи Верховної Ради України стало проведення парламентських слухань, тематика яких прямо чи опосередковано стосується проблем регіонального розвитку. Перші такі слухання під назвою «Про основні засади державної регіональної політики» відбулися 16 квітня 2003 р. – за темою «Регіональна політика та місцеве самоврядування в Україні: законодавчі аспекти». У Рекомендаціях цих слухань було вказано як на серйозну державну проблему на брак законодавчого регулювання місцевого самоврядування, особливо в частині чіткого розмежування повноважень між місцевими органами виконавчої влади й ОМС, великої кількості так званих делегованих повноважень, що позбавляє суб'єктів місцевого самоврядування організаційно-правової самостійності, недосконалість статусу ОМС регіонального рівня, які фактично позбавлені власних виконавчих органів. Одним з першочергових завдань визначено децентралізацію владних повноважень шляхом делегування значної частини управлінських функцій у регіони, що сприятиме посиленню їх ролі та відповідальності у вирішенні всього комплексу питань подальшого розвитку [14, с. 11].

Учасники парламентських слухань висловили низку рекомендацій, адресованих як самій Верховній Раді, так і окремо Президенту, Кабінету Міністрів України, громадським організаціям, науковцям. Більшість з яких, на жаль, лишились невиконаними й суттєво не вплинули на стан законодавчого й інституційного забезпечення регіонального розвитку [15]. Отже, саме комітети Верховної Ради України здійснюють законопроектну роботу, готують і попередньо розглядають питання, віднесені до їх

повноважень [5, ст. 89]. Деякий внесок (насамперед інформаційний) до справи регіонального розвитку вносить Рахункова палата, аналізуючи стан використання коштів Державного бюджету, спрямований на розвиток територій.

До початку XXI ст. Україна практично не проводила усвідомленої регіональної політики, лише в 2001 р. було видано перший Указ Президента України стосовно державної регіональної політики [9]. Вперше було звернуто увагу на необхідність особливого піклування про депресивні території, створення центрального органу виконавчої влади з регіональних питань та агентств регіонального розвитку, запровадження конкурсних засад по розміщенню у регіонах інвестиційних проектів тощо.

Диспропорції в економічному розвитку територій завжди були й будуть, але якщо вони стають неконтрольованими, це означає, що в державі немає регіональної політики, або ж вона неефективна. Тому пошук дієвих моделей регіональної політики - одне з ключових питань розвитку державних інститутів у всьому світі [3, с. 19].

Постановою Кабінету Міністрів України від 1 березня 2007 р. № 323 з метою забезпечення ефективного формування та реалізації державної регіональної політики, політики у сфері будівництва та архітектури, розв'язання проблем, пов'язаних з реформуванням житлово-комунального господарства були створені Міністерство регіонального розвитку та будівництва України (далі – Мінрегіонбуд) та Міністерство з питань житлово-комунального господарства України.

Основними завданнями Мінрегіонбуду визначались:

– участь у формуванні та забезпечення реалізації державної регіональної політики і політики у сфері будівництва, архітектури та містобудування, підготовка і внесення пропозицій щодо підвищення ефективності сприяння узгодженню діяльності центральних і місцевих органів виконавчої влади, ОМС, залучення громадськості до участі у підготовці та обговоренні проектів відповідних рішень органів державної влади;

– сприяння ефективному використанню економічного, наукового і трудового потенціалу, природних та інших ресурсів, а також особливостей регіонів, досягненню на цій основі підвищення рівня життя людей, оптимальної спеціалізації регіонів у виробництві товарів і наданні послуг;

– підготовка і внесення пропозицій щодо деконцентрації та децентралізації повноважень центральних і місцевих органів виконавчої влади, оптимізації структури місцевих органів виконавчої влади, удосконалення механізму регулювання відносин «центр – регіони», адміністративно-територіального устрою України, правових, економічних, організаційних та інших засад розвитку державного управління і місцевого

самоврядування, поліпшення роботи з надання місцевими органами виконавчої влади й ОМС адміністративних послуг населенню;

– участь у розробленні та впровадженні правового, економічного й організаційного механізму вирівнювання і стимулювання сталого розвитку регіонів, їх співробітництва, здійсненні відповідно до законодавства заходів щодо подолання депресивності окремих територій... тощо [8, ст. 4].

У новій Концепції державної регіональної політики (2008 р.), яку підготувало Мінрегіонбуд, передбачено саморозвиток регіонів, що в свою чергу вимагало передачу на рівень регіональної влади відповідних завдань, повноважень і ресурсів. Одним із аргументів на користь її прийняття були невідповідність бюджетного законодавства концептуальним засадам розвитку та вдосконалення регіональної політики й зміцнення місцевого самоврядування.. Це означає, що має відбутися глибока децентралізація влади і значна частина повноважень мусить бути передана на рівень регіонального самоврядування. У Концепції інституційному забезпеченню регіонального розвитку приділено окрему увагу. Інституційне забезпечення передбачає:

- функціонування діяльності консультативно-дорадчого органу з питань державної регіональної політики при Кабінеті Міністрів України;

- створення координаційних рад з питань регіональної політики в регіонах України;

- введення у структуру центрального органу виконавчої влади з питань регіонального розвитку територіальних органів у складі ОДА;

- створення при центральному органі виконавчої влади з питань регіонального розвитку наукового центру для розроблення наукових засад державної регіональної політики, здійснення методологічного, аналітичного, правового, інформаційного забезпечення та моніторингу реалізації Концепції;

- створення на засадах публічно-приватного партнерства агенцій регіонального розвитку в регіонах України [6, с. 13-14].

Місцеві державні адміністрації (далі – МДА) на відповідній території взаємодіють з сільськими, селищними і міськими радами, їх виконавчими органами та сільськими, селищними і міськими головами, сприяють у здійсненні ними власних повноважень місцевого самоврядування, зокрема у вирішенні питань економічного, соціального та культурного розвитку відповідних територій, зміцнення матеріальної та фінансової бази місцевого самоврядування, контролюють виконання наданих їм законом повноважень органів виконавчої влади, розглядають та враховують у своїй діяльності пропозиції депутатів, ОМС та їх посадових осіб. У разі розгляду МДА питань, які зачіпають інтереси місцевого самоврядування, про це повідомляється заздалегідь відповідним ОМС, представники та посадові особи територіальних громад мають право брати участь у розгляді таких

питань МДА, висловлювати зауваження і пропозиції. Голови, їх заступники, керівники управлінь, відділів та інших структурних підрозділів МДА або їх представники мають право бути присутніми на засіданнях ОМС та бути вислуханими з питань, що стосуються їх компетенції, але не мають права втручатися у здійснення ОМС власних повноважень. Для здійснення спільних програм МДА й ОМС можуть укладати договори, створювати спільні органи й організації.

Отже, суб'єктами державної регіональної політики в Україні є Президент, Верховна Рада, Кабінет Міністрів України, Верховна Рада АР Крим, центральні та місцеві органи державної влади, ОМС.

У грудні 2010 р. відповідно до Указу Президента України № 1085/2010 «Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади» Міністерство економіки України було реорганізовано в Міністерство економічного розвитку і торгівлі України, в якому створено Департамент координації регіональної економічної політики. На відділ моніторингу розвитку регіонів цього департаменту було покладено аналіз тенденцій соціально-економічного розвитку регіонів, виконання стратегій/програм регіонального розвитку; підготовку аналітичних довідок з соціально-економічного розвитку регіонів. Відділ стратегічного планування регіонального розвитку координує процес визначення цільових показників реалізації стратегічних і програмних документів держави. Ще один напрям діяльності Міністерства - гармонізація регіональної політики України зі стандартами, прийнятими в Європейському Союзі; це означає запровадження об'єктивних і прозорих критеріїв оцінювання рівня розвитку регіону й адресності з метою підвищення ефективності державної підтримки депресивних регіонів.

Відповідно згаданого Указу Президента було також реорганізовано і на базі двох міністерств (Міністерства регіонального розвитку та будівництва та Міністерства з питань житлово-комунального господарства України) створено Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України (далі - Мінрегіон) [10].

В умовах глобалізації та процесу інтеграції України у європейський простір, вітчизняна система регіонального управління потребує істотної модернізації та вдосконалення. Тому робота над проектом «Концепції реформи місцевого самоврядування і територіальної організації влади в Україні» проходила за активної участі громадськості. Документ був підтриманий Конституційною Асамблеєю, Координаційною радою з питань розвитку громадянського суспільства, а 1 квітня 2014 р. її було схвалено Розпорядженням Кабінету Міністрів України [12].

Метою Концепції і важливою частиною євроінтеграції України є саме підвищення ефективності управління регіонами у відповідності з кращими світовими практиками. Розвиток місцевого самоврядування

включає в себе, зокрема, уніфікацію стратегій розвитку регіонів. Багато регіонів - одна країна. Всі стратегії розвитку - від найменшої громади до обласного рівня - мають бути розроблені на основі єдиних стандартів. Необхідно привести законодавчі основи місцевого самоврядування до норм Європейської хартії місцевого самоврядування, закріпити принцип повсюдності місцевого самоврядування, який зараз є порушеним.

Мінрегіон і Державний фонд сприяння місцевому самоврядуванню мають надавати регіонам методологічну підтримку, забезпечувати залучення експертів і створювати ефективні майданчики для комунікацій «влада-громада-експерти-бізнес». Міжнародний досвід свідчить, що у всіх країнах, у яких успішно відбулася децентралізація, реформа місцевого самоврядування була результатом кропіткого пошуку компромісів і відвертого, публічного діалогу влади, територіальних громад і громадянського суспільства.

Отже, необхідною умовою інституційного забезпечення реалізації державної регіональної політики є перебудова регіонального управління у напрямі розширення прав і самостійності регіонів щодо вирішення багатьох питань економічного й соціального характеру. Регіональна ланка управління має забезпечувати створення належних умов для проживання населення, ефективного використання територіальних ресурсів, розвитку взаємовигідних міжрегіональних економічних відносин. Проведення дієвої регіональної політики на основі ринкових економічних механізмів вимагає подальшого вдосконалення нормативно-правових та інституційних засад.

Список використаних джерел:

1. Васильєва О. Регіональне управління в умовах реформування владних відносин : монографія / О. Васильєва // Донецьк : Юго-Восток, 2009. - 436 с.
2. Гонцяж Я. Інституційні механізми регіонального розвитку в Україні : шлях до майбутнього / Я. Гонцяж , Н. Гнидюк / Зб. наук. праць УАДУ. - К. : УАДУ, 2000. - Вип. 2. - Ч. 1. - С. 66-73.
3. Дацишин М. Інституційне забезпечення регіональної політики та практика взаємодії органів влади в Україні / М. Дацишин, В. Керецман. – К. : Вид-во «К.І.С.», 2007. – 112 с.
4. Декларація щодо регіоналізму в Європі. - Берлін. 1997.
5. Конституція України : Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. // Режим доступу до документу : Офіційний сайт Верховної Ради України – <http://zakon.rada.gov.ua> – Заголовок з екрану.
6. Концепція державної регіональної політики / Збірник документів Міжнародного Форуму «Європейські орієнтири місцевого і регіонального розвитку» 16-17 жовтня 2008 р. - К. : Міністерство регіонального розвитку та будівництва України, 2008. - 60 с.
7. Мельниченко В.І. Інституційний розвиток на рівні регіону : навчально-методичний посібник для самостійного вивчення дисципліни. – К. : НАДУ, 2009. – 88 с.
8. Положення про Міністерство регіонального розвитку та будівництва України : Постанова Кабінету Міністрів України від 16 травня 2007 р. № 750 // Урядовий кур'єр від 19 травня 2007 р.

9. Про Концепцію державної регіональної політики : Указ Президента України від 25 травня 2001 р. № 341 [Електронний ресурс] // Офіційний веб-сайт Верховної Ради України : Законодавство України. - Режим доступу <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=341%2F2001>. – Назва з екрану.
10. Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади : Указ Президента України від 10.12.2010 р. №1085/2010 / [Електронний ресурс] // Офіційний веб-сайт Верховної Ради України : Законодавство України. - Режим доступу <http://zakon.rada.gov.ua>. – Назва з екрану.
11. Про стимулювання розвитку регіонів : Закон України від 8 вересня 2005 р. № 2850-IV // Офіційний вісник України, 2005. - № 40. / [Електронний ресурс] // Офіційний веб-сайт Верховної Ради України : Законодавство України. - Режим доступу <http://zakon.rada.gov.ua>. – Назва з екрану.
12. Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 1 квітня 2014 р. № 333-р / [Електронний ресурс] // Офіційний веб-сайт Верховної Ради України : Законодавство України. - Режим доступу <http://zakon.rada.gov.ua>. – Назва з екрану.
13. Проблеми формування добросовісного, належного місцевого врядування : Збірник матеріалів та документів / За заг. ред. М. Пухтинського. - К. : Атіка, 2008. – 600 с.
14. Регіональна політика та місцеве самоврядування в Україні: законодавчі аспекти» : Інформаційно-аналітичні матеріали до Парламентських слухань 16 квітня 2003 р. - К. : Кабінет Міністрів України, 2003. - 62 с.
15. Регіональна політика та місцеве самоврядування в Україні: законодавчі аспекти : розпорядження Кабінету Міністрів України від 5 червня 2003 р. / [Електронний ресурс] // Офіційний веб-сайт Верховної Ради України : Законодавство України. - Режим доступу <http://zakon.rada.gov.ua>. – Назва з екрану.

References:

1. Vasilieva A. Regional governance in restructuring power relations: monograph / A. Vasilieva // Donetsk, South-East, 2009 - 436 p.
2. Hontsyazh J. Institutional Arrangements for Regional Development in Ukraine: the path to the future / J. Hontsyazh, N. Hnydyuk / Coll. sciences. works UAPA. - K UAPA, 2000 - Vol. 2 - Part 1 - P. 66-73.
3. Datsyshyn M. Institutional support for regional policies and practice interactions authorities in Ukraine / M. Datsyshyn, V. Keretsman. - K.: Publishing house "KIS", 2007 - 112 p.
4. Declaration on Regionalism in Europe. - Berlin. , 1997.
5. Constitution of Ukraine passed at the Fifth Session of the Verkhovna Rada of Ukraine June 28, 1996 // Access to document: The official website of the Verkhovna Rada of Ukraine - <http://zakon.rada.gov.ua> - Title screen.
6. The concept of national regional policy / Collection of documents of the International Forum "European benchmarks of local and regional development" 16-17 October 2008 - K.: Ministry of Regional Development and Construction of Ukraine, 2008 - 60 p.
7. Melnichenko V. Institutional development at the regional level: Textbook for independent study courses. - K.: NAPA, 2009 - 88 p.
8. Charter of the Ministry of Regional Development and Construction of Ukraine: Cabinet of Ministers of Ukraine 2007 of May 16 p. № 750 // Governmental Courier on May 19, 2007
9. On State Regional Policy: President of Ukraine Decree of 25 May 2001 p. № 341 [electronic resource] // Official website of the Verkhovna Rada of Ukraine: Ukraine's

- legislation. - Access <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=341%2F2001>.
- The name of the screen.
10. On the optimization of central executive bodies: Order of the President of Ukraine of 10.12.2010 p. №1085 / 2010 / [electronic resource] // Official website of the Verkhovna Rada of Ukraine: Ukraine's legislation. - Access <http://zakon.rada.gov.ua>. - The name of the screen.
  11. On the promotion of regional development: the Law of Ukraine of 8 September 2005 p. № 2850-IV // Official Bulletin of Ukraine, 2005. - № 40. / [electronic resource] // official website of the Verkhovna Rada of Ukraine: Ukraine's legislation. - Access <http://zakon.rada.gov.ua>. - The name of the screen.
  12. On Approval of the Concept of reforming local government and territorial organization of power in Ukraine: Cabinet of Ministers of Ukraine dated April 1, 2014 p. № 333-r / [electronic resource] // Official website of the Verkhovna Rada of Ukraine: Ukraine's legislation. - Access <http://zakon.rada.gov.ua>. - The name of the screen.
  13. Problems of virtuous, good local governance: Proceedings of the documents and / Under total.
  14. Regional Policy and Local Self-Government in Ukraine: Legal Aspects ": Informational materials for the Parliamentary Hearing April 16, 2003 - K Cabinet of Ministers of Ukraine, 2003 - 62 p.
  15. Regional Policy and Local Self-Government in Ukraine: Legal Aspects: Cabinet of Ministers of Ukraine on June 5, 2003 p. / [Electronic resource] // Official website of the Verkhovna Rada of Ukraine: Ukraine's legislation. - Access <http://zakon.rada.gov.ua>. - The name of the screen.

Рецензент: Бакуменко В. Д., д.держ.упр., професор

УДК 351

Даций Н. В.,
д.держ.упр., професор,
професор кафедри Академії муніципального управління

ІНСТРУМЕНТАРІЙ РЕАЛІЗАЦІЇ ГРОМАДСЬКОГО КОНТРОЛЯ

Анотація. Досліджено процес організації громадських обговорень як засобу розвитку громадянського суспільства. Встановлено, що громадський контроль спрямований на налагодження діалогу з органами державної влади. Доведено, що на сучасному етапі державний апарат має принципово змінити технологію своєї діяльності, і виступати в ролі безпосереднього постачальника послуг для громадськості.

Ключові слова: Громадські обговорення, розвиток громадянського суспільства, громадський контроль, діалог з органами державної влади.

Даций Н. В.,
д.гос.упр., професор,
професор кафедри Академії муніципального управління